

ואיכא דאמרי לה בלשון אחר: שלשה דברים הם דבקי מיתה, שהם מדבקים ומקרבין מיתתה קודם זמנה.

והם: נדה, וחלה, והדלקת הנר.

ומבארין: הנך תרי תנאי, דפליגי אי "בדקי מיתה" או "דבקי מיתה".

חדא, מאן דתני "דבקי", והיינו שהמיתה נדבקת בהם קודם זמנן — כרבי אלעזר, דתני לעיל מתות ילדות.

וחדא, מאן דתני "בדקי", והיינו שעבירות אלו בודקות אותם בשעת הסכנה, כרבנן, דאמרי לעיל נשים מתות יולדות.

תניא: רבן שמעון בן גמליאל אומר: הלכות הקדש, והלכות תרומות ומעשרות, הן הן גופי תורה.

והם נמסרו לעמי הארץ, שאנחנו סומכים על עמי הארצות, בהפרשת חלה, ותרומות ומעשרות, שמדין תורה [קודם גזירת "דמאי"] הם נאמנים על הפרשתם.

והן לגבי הקדש, אין אנו חוששים לרכושם שמא הם הקדישו חפצים שלהם. [וברש"י הביא פירוש נוסף].

תניא: רבי נתן אומר: בעון נדרים, מתה אשה של אדם. שנאמר "אם אין לך לשלם מה שנדרת [קרבנות או הקדשות] — למה כלל תידור, ובכך תגרום שה' יקח משכבך, אשתך, מתחתיד".

רבי אומר: בעון אי קיום נדרים — בנים מתים כשהן קטנים. שנאמר: "אל תתן את פיך בנדר, ובכך, לחטיא את בשרך, לחייב את בניך מיתה. ואל תאמר לפני המלאך,

היינו הגזבר של הקדש, כי שגגה היא נדרי, ולא אשלמו. כי למה יקצוף האלהים על קולך שנדרת. וכעונש על כך — וחבל את מעשה ידך".

איזה הן מעשה ידיו של אדם?

הוי אומר: אלו בניו ובנותיו של אדם.

תנו רבנן: בעון נדרים בנים מתיב, דברי רבי אלעזר ברבי שמעון.

רבי יהודה הנשיא אומר: בעון ביטול תורה הם מתים.

והוינן בה: בשלמא למאן דאמר שהם מתים בעון נדרים, היינו כדאמרן לעיל מקראי.

אלא למאן דאמר שהם מתים בעון ביטול תורה — מאי קראה? מהיכא יליף לה?

ומייתינן: דכתיב: וכי "לשוא הכיתי את בניכם? ואינו אלא, משום שמוסר, היינו התורה — לא לקחו". לא למדו [ולימוד הוא לשון "לקח"].

רב נחמן בר יצחק אומר: אף למאן דאמר שהם מתים בעון נדרים, נמי מהכא יליף לה.

והכי דריש: "לשוא הכיתי את בניכם". על עסקי שוא, שמשקרים בנדריהם, [ודומה לשבועת שוא].

ומקשינן: מכדי [הרי] רבי יהודה הנשיא, היינו רבי. והא רבי "בעון נדרים בנים מתים" קאמר בברייתא קמייתא, והכא קאמר שהם מתים בעון ביטול תורה?

ומשנינן: בתחילה אמר רבי בעון ביטול תורה, אבל בתר דשמעה מרבי אלעזר ברבי

היינו משום דכתיב "וכתבתם על מזוזות ביתך", וכתיב בתריה בסמוך לו, "למען ירבו ימיכם וימי בניכם".

אלא למאן דאמר בעון ציצית — מאי טעמיה?

ומבארין: אמר רב כהנא, ואיתימא שילא מרי אמרה: דכתיב: "גם בכנפיך נמצאו דם נפשות אביונים נקיים".

ופירושה דקרא הוא: "גם בכנפיך", בשביל מצות ציצית שבכנף, "נמצאו" עליך חובת "דם אביונים נקיים" והם אלו הבנים הקטנים שלא חטאו.

רב נחמן בר יצחק אמר: למאן דאמר בעון מזוזה, נמי מהכא מסיפא דהאי קרא יליף. דכתיב: "לא במחתרת מצאתים", שעשו פתחים שלהם כמו מחתרת שאין בה מזוזה. ועל זה מסיים הכתוב "כי על כל אלה" הכיתי את בניכם.

אמר ריש לקיש: כל הזהיר במצות ציצית, זוכה ולעתיד לבא משמשין לו ב' אלפים ושמנה מאות עבדים. שנאמר: "כה אמר ה' צבאות בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים, והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם כי שמענו

שמעון דשמע מרבי שמעון אביו [שהיה רבו של רבין] שהעונש הוא בעון נדרים, אמר גם הוא כמותו.

פליגי בה רבי חייא בר אבא ורבי יוסי.

חד אמר: בנים מתים בעון מזוזה.

וחד אמר: בעון ביטול תורה⁽⁹⁸⁾.

ובמאי פליגי?

למאן דאמר בעון מזוזה, סבירא ליה: מקרא שנאמר בו "למען ירבו ימיכם וימי בניכם", נדרש לפניו על הסמוך לו, והיינו "וכתבתם על מזוזות ביתך". ולא נדרש על מקרא שהוא לפני פניו, והיינו על הנאמר "ולמדתם אותם את בניכם".

ולמאן דאמר בעון ביטול תורה סבירא ליה: מקרא "למען ירבו ימיכם", נדרש לפניו, ואף נדרש לפני פניו, שלא קאי רק על מזוזה, אלא אף על עון ביטול תורה.

פליגי בה רבי מאיר ורבי יהודה.

חד אמר בעון מזוזה בנים מתים.

וחד אמר בעון ציצית⁽⁹⁹⁾.

והוינן בה: בשלמא למאן דאמר בעון מזוזה,

התוספות נראה שהם חטאו כשעשו טצדקי שלא יהיה להם ארבע כנפות ולא יצטרכו להטיל בהם ציצית, אבל לא לבשו בגד של ארבע כנפות בלי ציצית.

ויש לבאר איך משמע בפסוק "גם בכנפיך" שהכונה לחטא כזה, אולי הכונה למי שעובר ומבטל ממש מצות ציצית. ביאר הבית הלוי, שמשמעות הפסוק היא בכנפיך ולא בגדיל, כלומר שלא עשו כנפות להתחייב בציצית.

98. מבאר הבן יהודע כי בפשטות הסיבה היא מפני שהילדים היו ערבים במתן תורה. אולם יש להוסיף טעם אחר, שעסק התורה גורם פריה ורביה רוחנית שהם חידושי תורתו, ולכן כשמבטל תורה, הוא גם מבטל את הפריה ורביה הרוחנית שלו, נענש שימותו לו בנים ובנות הבאים מאשתו הגשמית.

99. הבית הלוי (דרוש יא) כתב שמדברי

אלוהים עמכם”.

והחשבון הוא כך: שבכל אחד מארבע כנפות יחזיקו עשרה אנשים מכל לשון משבעים אומות העולם הרי שבע מאות איש בכל כנף, ולארבע כנפות הרי אלפים ושמונה מאות.

סימן: שנא חלה תרומה נגזלת דינא שבועה שיפרכתא גילויא ונבלותא.

תניא רבי נחמיה אומר: בעון שנאת חנם, שהוא שונא אדם אף שלא היה בו דבר עבירה, העונש הוא — מריבה רבה בתוך ביתו של אדם, ואשתו מפלת נפלים, ובניו ובנותיו של אדם מתים כשהם קטנים.

וזהי מדה כנגד מדה. שכנגד מה ששנא חברו, יש לו מריבה בביתו, ובניו הקטנים מתים, ואהבתו ניטלת ממנו [רש”י].

רבי אלעזר ברבי יהודה אומר: בעון שאין מפרישין חלה אין ברכה שורה במכונס — באוצרות של יין ושמן. ומתוך כך, מארה משתלחת בשערים, שהמחירים גבוהים ומוכרים ביוקר. וזורעין זרעים, ואחרים אוכלין את הגדל מהם. שנאמר: “אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בחלה: את השחפת ואת הקדחת — מכלות עיניים ומדיבות נפש. זרעתם לריק זרעכם, ואכלוהו אויביכם”.

והכי דריש לה: אל תקרי “בחלה”, אלא בחלה, בעון חלה.

ואם נותנין חלה מתברכין אוצרות היין והשמן. שנאמר: “וראשית עריסותיכם תתנו לכהן — להניח ברכה אל ביתך”

בעון ביטול הפרשת תרומות ומעשרות, שמים נעצרין מלהוריד טל ומטר. ומתוך כך שאין גשמים, היוקר הוה, והשכר אבד, ובני אדם רצין אחר פרנסתן ואין מגיעין אליה. שנאמר: “ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאר”.

מאי משמע?

תנא דבי רבי ישמעאל: “ציה”, מלשון ציווי, כשביל דברים שציויתי אתכם לעשותם בימות החמה, היינו הפרשת תרומות ומעשרות, ולא עשיתם אותם, יגזלו מכם מימי שלג בימות הגשמים.

ואם אתם נותנין תרומות ומעשרות אתם מתברכין, שנאמר: “הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ובחננוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די”.

מאי קאמר עד בלי די?

אמר רמי בר חמא: עד שיכלו, שייגעו, שפתותיכם מלומר די, מרוב טובה.

בעון גזל, הגובאי מין ארבה, הוא עולה, ומתוך כך הרעב הוה, ובני אדם אוכלים בשר בניהן ובנותיהן. שנאמר: “שמעו הדבר הזה פרות הבשן אשר בהר שומרון העושקות דלים הרוצצות אביונים”.

מאי ניהו “פרות הבשן”?

אמר רבא: כגון הני נשי דמחוזא, דאכלן, ג-א שהם מלומדות באכילה ושתייה, ולא עבדן לפרנסתן, והם גוזלות את בעליהן, וגם